1621 m. dvidenaris, vėlyviausia – Lietuvos 1991 m. 10 centų. 62 % monetų sudaro LDK ir Lenkijos Jono Kazimiero variniai šilingai bei jų klastotės. Kitos grupės: 7 Livonijos, Rygos XVII a. biloniniai šilingai, 5 Rusijos XVII–XIX a. vidurio dengos, kapeikos, 4 Lenkijos XVIII a. grašiai. Išskirtinė komplekse – Rusijos Aleksejaus Michailovičiaus varinė kapeika (1655–1663 m.). Tarp 5 plombų – dvi Vakarų Europos audeklų XVII a., prūsiška muitinės XVIII a. II pusės ir Vilniaus XX a. pradžios plombos. Aptiktų numizmatikos objektų chronologija ir išsidėstymas grunte leidžia konstatuoti, kad iki tol buvę kultūriniai sluoksniai suardyti maždaug XIX a. viduryje, vėliau jie kelis kartus dar perkasti klojant inžinerinius tinklus ir vykdant kitokio pobūdžio tvarkybos darbus.

Žvalgant metalo ieškikliais talkino MINK klubo nariai. Archeologiniai radiniai perduoti į LNM.

Pylimo St. 56

During 2017–2018, a survey and evaluation were conducted in connection with the foundation repair work on the building at Pylimo St. 56, Vilnius. During the evaluation, one 2.7 m^2 test pit, in which mixed soil layers up to 1.6 m thick were recorded, was excavated at the building's SE corner (on Visų Šventųjų Street). The survey was conducted in a 105 m long segment (roughly 130 m^2) beside the building's exterior walls and in the building's cellar (67 m^2). The investigation determined that down to the planned depth of 1.2–3.1 m lies fill and destroyed cultural layers with 16th–20th-century finds. In all, 119 finds were collected and catalogued (Figs. 2, 3). It was noted that the majority of them were concentrated outside the city's defensive wall (Fig. 1) and near the W wall of the building at Pylimo St. 56.

During the investigation, the remains of foundations from two different periods were discovered near the foundation of the building's S wall (Bazilijonų Street): the upper part of the rubble-filled foundation of the supposed Round Defensive Tower, which dates to the second half of the 17th–fourth quarter of the 18th century (renovations and repairs but its construction date could go back to the first half of the 16th century) and the remains of a 1860 semi-basement.

Tauras Poška

Ligoninės gatvė 7

2017 m. gegužį – 2018 m. sausį vykdyti detalieji tyrimai Vilniuje, Ligoninės g. 7, sklypo PR dalyje, planuojamo statyti pastato PR korpuso vietoje (1 pav.). Pagal rašytinius šaltinius, sklype mūrinis namas stovėjo jau 1684 m., greičiausiai – arčiau Ligoninės gatvės, nes arti miesto sienos statyba buvo draudžiama. 1737 m. Vilniaus miesto plane vienu bendru dariniu – kaip užstatytas plotas – parodytas visas kvartalas, nedetalizuojant atskirų valdų ir pastatų. Po 1748 m. miesto gaisro 1751 m. sklypas aprašytas kaip parduodamas su apdegusiais griuvėsiais. 1792 m. keliskart keitėsi valdos savininkai. 1794 m. inventoriuje parašyta, kad gatvės fasadas buvo 60 sieksnių ilgio, o kiemo fasadas – 55. Tai rodo, kad iš kiemo pusės valda buvo mažai užstatyta. 1808 m. Vilniaus miesto plane Ligoninės g. 7 sklype pažymėtas mūrinis pastatas. Sklypo PR dalyje matomas mūrinis priestatas bei nedidelis medinis pastatas (1 pav.). Didelė rekonstrukcija vyko 1845–1850 m., o 1907–1908 m. šioje vietoje pastatytas dviejų aukštų mūrinis pastatas, kuris nugriautas 1944 m. (*VVA*, f. 1019, ap. 11, b. 4750–4751). Korpuso

1 pav. Ištrauka iš 1808 m. Vilniaus miesto plano: 1 – 2017–2018 m. detaliųjų tyrimų vieta. T. Poškos brėž.

Fig. 1. An excerpt from the 1808 plan of the city of Vilnius: 1 – 2017–2018 excavation site.

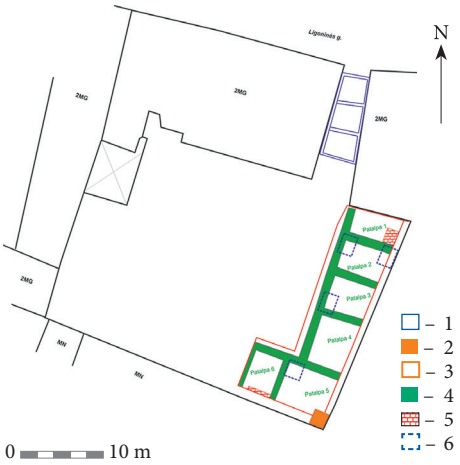

2 pav. Situacijos planas: 1 – 2017 m. žvalgymų įėjime į kiemą vieta; 2 – 2017 m. kasto šurfo 1 vieta; 3 – 2017 m. detaliųjų tyrimų plotas; 4 – 2017 m. atkastų R korpuso pamatų vieta; 5 – XIX a. krosnių fragmentų vieta; 6 – 2000 ir 2011 m. tyrinėjimų vietos. T. Poškos brėž.

Fig. 2. Situation plan: 1 – courtyard entrance surveyed in 2017; 2 – 2017 test pit 1 site; 3 – 2017 excavation area; 4 – E block foundation site excavated in 2017; 5 – Site of the 19th-century stove fragments; 6 – 2000 and 2011 excavation sites.

PR vietoje 2000 ir 2011 m. vykdyti žvalgomieji tyrimai – fiksuotas iki 2,5 m storio kultūrinis sluoksnis, stipriai apardytas XX a. įrengiant požeminių inžinerinių tinklų trasas. Fiksuoti XVIII–XIX a. mūrinių pastatų fragmentai, surasta XVI–XVIII a. archeologinių radinių, aptiktas fragmentiškai išlikęs XVI–XVII a. kultūrinio sluoksnio horizontas (*ATL 2000 metais*, *2002,* p. 177–178; *ATL 2011 metais*, *2012,* p. 48–486).

2017 m. gegužę–birželį vykdyti įėjimo į Ligoninės g. 7 vidinį kiemą žvalgymai (1 pav.). Bendras kastų tranšėjų plotis – 29 m^2, gylis – iki 0,7–1 m. Tranšėjų vietoje fiksuotas XX a. tiesiant inžinerines komunikacijas suardytas kultūrinio sluoksnio horizontas, nejudintas sluoksnis nepasiektas. 2017 m. gegužę ruošiant vietą polių įrengimui, PR korpuso vietoje mechanizuotai nukastas 60–70 cm storio viršutinis sluoksnis – pilka žemė su gausiomis XX a. statybinėmis griuvenomis ir buitinėmis šiukšlėmis. 30–50 cm gylyje atidengti čia stovėjusio pastato pamatai, orientuoti PR–ŠV kryptimi. Pamatai buvo plytų–akmenų, rištų kalkių skiediniu, mūro, paviršiuje stipriai apardyti (H_{abs} 118,30–118,70 m). Fiksuotos 5 buvusių patalpų vietos, nustatyti jų matmenys. Atkasti mūrai datuoti XVIII–XIX a.

Įrengus planuojamo pastato polius, detaliai tirta surastų patalpų vietose. ***Patalpos 1–2*** atidengtos tyrinėto dabartinio Ligoninės g. 7 pastato vidinio kiemo ŠR pusėje (2 pav.). Patalpos 5,7–5,8x4,9–5,1 m ir 4,9–5x2,9 m dydžio, orientuotos PR–ŠV kryptimi. Vidinės patalpų sienos tinkuotos. Patalpų vietose kastas pilkos žvyringos žemės su gausiomis statybinėmis griuvenomis ir XX a. šiukšlėmis sluoksnis, kuriame surasta XIX–XX a. stiklinių ir keraminių indų

fragmentų, Tarybų Sąjungos 1946 m. 2 kapeikų nominalo moneta, geležinė dujinio gatvės apšvietimo šviestuvo (?) puošybos detalė, secesinių koklių fragmentų. Kartu surasti keli XVII–XVIII a. buitinės keramikos, plokštinių koklių ir čerpių fragmentai. Įžemis pasiektas 3–3,1 m gylyje (H_{abs} 116,31 m).

Patalpos 1 PR kampe (H_{abs} 117,45–117,94 m) atkastas apardytos mūro konstrukcijos, rištos moliu, fragmentas. Konstrukcija orientuota PR–ŠV kryptimi, išlikęs dydis – 2,25x1,58x1,1–0,65 m. Nustatyta, kad šioje vietoje surastas krosnies, naudotos buvusio pastato apšildymui, pagrindas, mūrytas iš 26,5x13x6,5, 28x13x6 cm dydžio plytų ir įvairių dydžių pusplyčių, surištų moliu. Išorinė krosnies pusė tinkuota. Krosnies paviršiuje, aplinkoje ir pakuros vietoje aptikta tik XIX–XX a. pradžios buitinės keramikos ir stiklinių indų šukių, plastikinė saga. Surasta konstrukcija datuota XIX a. viduriu – II puse (2 pav.). Nustatyta, kad XIX a. pradžioje vykdytos rekonstrukcijos metu šioje vietoje įrengtas rūsys su dviem tarpusavyje sujungtomis patalpomis.

Patalpa 3 atidengta centrinėje tyrinėto ploto dalyje. Patalpos matmenys – 5,2–5,6x3,6–3,2 m, ji orientuota PR–ŠR kryptimi (2 pav.). Jos vietoje kastas pilkos žemės sluoksnis su gausiomis statybinėmis griuvenomis ir XX a. šiukšlėmis, kartu aptikta ir XVII–XIX a. buitinės keramikos fragmentų. Didžiojoje patalpos dalyje 1,6–1,7 m gylyje pasiektas nejudinto smėlio sluoksnis – įžemis. Tik R patalpos pusėje fiksuotas 3,2x1,2–1 m dydžio tamsiai pilkos žemės su moliu, degėsiais, apdegusiomis puspytėmis, sunykusios medienos fragmentais plotas (H_{abs} 116,91 m), orientuotas P–Š kryptimi. Jame surasta XVI–XVII a. II pusės keramikos šukių, XVII a. II puse datuojamų plokštinių koklių, taip pat XVII a. puodynių koklių ir čerpių fragmentų. Surasta geležinė diržo sagtelė, švininė kulka, nenustatyto nominalo varinė moneta, varinių diržo apkalėlių, vinių ir stiklinių indų šukių. Giliau prasidėjo juodos žemės su degėsiais ir molio intarpais sluoksnis, kuriame aptikta suverstų akmenų, mūro gabalų, apdegusių plytų nuolaužų. Sluoksnio storis siekė iki 80 cm. Čia gausiai aptikta XVI a. pabaigos – XVII a. II pusės plokštinių, puodyninių ir dubeninių koklių, čerpių fragmentų. Po juodos žemės su degėsiais ir molio intarpais sluoksniu aptiktas 70–75 cm storio pilko žvyro sluoksnis su smulkiomis plytų, kalkių skiedinio nuolaužomis. Jame surasta XVI–XVII a. buitinės keramikos šukių, XVII a. pradžios – II pusės plokštinių koklių, XVI–XVII a. puodyninių ir dubeninių koklių, čerpių nuolaužų. Surasta stiklinių butelių šukių, geležinių dirbinių (bato pasagėlė, tvirtinimo detalių, vinių). Nustatyta, kad patalpos 3 vietoje didžiojoje patalpos dalyje kultūrinio sluoksnio horizontai suardyti XIX–XX a., ir tik R pusėje fiksuota XVII a. pabaiga datuojamos ūkinės duobės vieta. Čia greičiausiai buvo suverstos krosnies liekanos. Duobės vietoje kultūrinio sluoksnio horizonto storis siekė iki 1,7–1,8 m.

Patalpa 4 yra 5,35–5,4x4,95–5,1 m dydžio, orientuota PR–ŠR kryptimi. Jos vietoje, kaip ir patalpose 1–2, fiksuotas 1,5–1,6 m storio kultūrinio sluoksnio horizontas, suformuotas XIX–XX a. statant ir rekonstruojant pastatą. Kartu su XIX–XX a. statybinėmis griuvenomis surasta XVII–XVII a. keramikos, XVII a. plokštinių koklių fragmentų.

Patalpa 5 atidengta Ligoninės g. 7 vidinio kiemo PR kampe. Ji 7,27x4,2 m dydžio, orientuota PR–ŠR kryptimi (2 pav.). Patalpos 5 vietoje iki 1,1–1,3 m gylio kasta pilka žemė su gausiomis XX a. statybinėmis šiukšlėmis. Patalpos R ir P dalyse XX a. perkastas sluoksnis tęsėsi iki nejudinto smėlio – įžemio (H_{abs} 116,00 m). Likusioje ploto dalyje nuo 1,1–1,3 m gylio fik-

suotas pilkos smėlingos žemės sluoksnis su smulkiomis griuvenomis, kuriame surasta XVII a. keramikos ir plokštinių koklių, čerpių fragmentų, geležinių radinių (pakabinama ir įleidžiama spynos, kaltinių vinių), stiklinių indų šukių. Sluoksnio storis siekė 20–30 cm. 1,7 m gylyje pasiektas įžemis – smėlis. Patalpos 5 centrinėje ir ŠV dalyse buvo atidengti archeologinių struktūrų fragmentai. ŠV kampe 1,5–1,6 m gylyje surasta medinio pastato liekanų. Tai 1,8x1,4 m dydžio fragmentas, orientuotas R–V kryptimi. Fiksuotos dvi apatinės suleistų tašytų rąstų rentinio eilės. Rąstai sutrūniję, 15 cm skersmens. Pastato vidus buvo užpildytas juodos žemės sluoksniu su molio, degėsių, mėšlo, sutrūnijusios medienos tarpsluoksniais. Jame surasta XVI–XVII a. buitinės keramikos, daugiausia neglazūruotos, degtos redukcinėje aplinkoje, fragmentų. Taip pat aptiktas galąstuvas, raktas, vieno frizinio koklio fragmentas (3 pav.). 30–50 cm gylyje nuo pastato paviršiaus atidengti apdegusių medinių lentų fragmentai – buvusių grindų lygis (H_{abs} 116,70 m). Nuėmus apatinį medienos sluoksnį, pasiektas įžemis – smėlis.

Centrinėje ploto dalyje, 1,5 m gylyje (H_{abs} 116,74 m) atidengtas 3,2x3,1 m skersmens duobės kontūras. Duobės centre fiksuota 1,6x1,4 m dydžio akmenų konstrukcija – pusračiu sudėti akmenys. Vidinėje konstrukcijos dalyje buvo 50 cm storio tamsiai pilkos žemės su smulkiais degėsiais sluoksnis, kuriame surasta smulkių plytų nuolaužų, XVI–XVII a. buitinės keramikos, XVII a. II pusės plokštinių koklių šukių. Po juo fiksuotas šviesiai pilko smėlio su žvyro intarpais sluoksnis, kuriame surasta tik XVI–XVII čerpių nuolaužų. Duobės apačia fiksuota 2,1 m gylyje nuo akmenų konstrukcijos paviršiaus.

Patalpa 6 atkasta į V nuo patalpos 5, buvusio pastato P korpuso vietoje. Ji 4,4–4,3x3,5–3,8 m dydžio, orientuota PV–ŠR kryptimi

3 pav. XVII a. vidurio – II pusės medinio pastato fragmentas patalpoje 5 iš P. T. Poškos nuotr.

Fig. 3. A fragment of a mid–second half of the 17th-century wooden building in room 5, as seen from the S.

(2 pav.). Patalpos 6 vietoje – iki 80 cm gylio P pusėje ir iki 1,4 m Š pusėje kastas tamsiai pilkos žemės sluoksnis su XX a. statybinėmis griuvenomis. 0,8–1,1 m gylyje Š pusėje pasiektas įžemis – smėlis. P dalyje, prie tirto ploto P sienelės, 20–30 cm gylyje atkastas mūro, rišto moliu, konstrukcijos fragmentas. Tai 3,2x0,8x0,5 m dydžio krosnies pagrindo, orientuoto PR–ŠR kryptimi, mūryto iš 26,5x13x6,5 cm dydžio plytų ir įvairių dydžių puspl yčių, dalis. Krosnies pagrindo P dalis palindusi po tirto ploto P sienele, o viršutinė surasto mūro dalis stipriai apardyta. Krosnies pagrindo fragmentas datuojamas XIX a. Fragmento Š pusėje fiksuotas 50–80 cm pločio perkasimas, jo vietoje aptiktas 0,4–1,1 m storio juodos žemės su degėsiais, sutrūnijusios medienos ir perdegusio molio intarpais sluoksnis. Jame aptikta XVI–XVII a. II pusės buitinės keramikos ir XVII a. plokštinių koklių fragmentų, ypač daug surinkta stiklinių indų, daugiausia butelių bei langų stiklo fragmentų. Perkasimo vietoje įžemis – smėlis – pasiektas 1,3 m gylyje (H_{abs} 116,08 m).

4 pav. Ligoninės g. 7 buvusio pastato R korpuso XIX a. pamatai iš ŠR. T. Poškos nuotr.

Fig. 4. The 19th-century foundation of the building's E block at Ligoninės St. 7, as seen from the NE.

Detaliųjų tyrimų metu atkasti čia stovėjusio pastato PR korpuso pamatai, kurių bendras plotas – 230 m^2. Nustatyta, kad pastato Š pusėje būta rūsio (patalpos 1–2). Atkastų pamatų Š dalis datuojama XVIII a. pabaiga – XIX a. pradžia, ji pažymėta 1808 m. Vilniaus miesto plane (patalpos 1–3) (4 pav.). Likusi korpuso dalis pastatyta XIX a. viduryje (patalpos 4–6). ŠR (patalpa 1) ir PV (patalpa 6) dalyse surasti XIX a. vidurio – II pusės krosnių pagrindų fragmentai. Patalpos 5 vietoje surastas XVII a. II pusės medinio pastato fragmentas. Nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio horizontai pastato viduje, patalpų 1–2, 4 vietose suardyti XIX–XX a. vykdytų rekonstrukcijų ir inžinerinių komunikacijų tiesimo metu. Patalpose 3 (1,7 m storio), 6 (1,3 m storio) fiksuotas ūkinių duobių vietose išlikęs XVII a. II pusės kultūrinio sluoksnio horizontas. Patalpos 5 vietoje aptiktas

5 pav. XVII a. II pusės plokštinio koklio, puošto herbiniu ornamentu, fragmentas iš patalpos 3. T. Poškos nuotr.

Fig. 5. A fragment of a second half of the 17th-century armorial stove tile from room 3.

0 3 cm

0 3 cm

6 pav. XVII a. raktas iš patalpos 5. T. Poškos nuotr.

Fig. 6. A 17th-century key from room 5.

30–40 cm storio, ūkinės duobės vietoje – 1,3 m storio horizontas, taip pat datuotas XVII a. II puse.

Detaliųjų tyrimų metu surasti 1024 radiniai. Gausiausiai surinkta XVI–XVII a. buitinės keramikos: juodosios, raugo, glazūruotos, fragmentų. Kita gausi radinių grupė – plokštiniai XVII a. pradžios – XVII a. II pusės kokliai. Didžioji koklių dalis su herbiniu ornamentu – tai skydas su karūna, skydo viduje avinėlis, pasuktas į kairę, dengti žalios spalvos glazūra, tik vienas fragmentas buvo neglazūruotas. Koklio kampuose raidės P, D, W, K arba H (5 pav.). Mažiau koklių rasta su augaliniais, treliažo ornamentais. Ypatieji radiniai – batų pasagėlės, tvirtinimo detalės, diržo sagtelė, variniai diržo apkalėliai, pakabinama ir įleidžiama spynos, raktas (6 pav.). Aptikta stiklinių indų ir langų stiklo šukių.

Ligoninės St. 7

In 2017–2018 two excavations were conducted at the site of the building's planned E block in the SE part of the plot at Ligoninės St. 7, Vilnius (Figs. 1, 2). During the investigation, the foundation of the building's SE block that stood at this location was dug up. The former building occupied a total of 230 m^2. It was determined that a cellar (rooms 1–2 of which were excavated) had existed on the building's N side. The N part of the dug up foundation (excavated rooms 1–3) dated to the late 18th–early 19th century and is marked on the 1808 plan of the city of Vilnius (Fig. 4). The rest of the block (excavated rooms 4–6) was erected in the mid–late 19th century. Fragments of a mid–second half of the 19th-century stove foundation were found in the NE (room 1) and SW (room 6) parts. Fragments of a second half of the 17th-century wooden building were discovered at the site of room 5 (Fig. 3).

It was determined that the cultural layer horizons at the sites of rooms 1, 2, and 4 had been destroyed during the reconstruction and laying of utility lines in the 19th–20th centuries. A second half of the 17th-century cultural layer horizon, which had survived in storage pits, was recorded in rooms 3 (1.7 m thick) and 6 (1.3 m thick). A 30–40 cm thick (1.3 m thick at the site of a storage pit) cultural layer horizon also dating to the second half of the 17th century was discovered at the site of room 5. During the excavation, 15th–18th-century finds were found (Figs. 5, 6). No cultural layer horizon that had not been destroyed was reached outside the building's excavated foundation.

Tauras Poška

Šv. Ignoto gatvė 5

2017 m. atlikti žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai Šv. Ignoto g. 5 sklype Vilniuje, įrenginėtos nuotekų trasos vietoje. Jų metu tirtas 8 m^2 plotas (2 šurfai). Vėliau atlikti žvalgymai 12 m^2